

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Rørby-fyndets datering

Ekholm, Gunnar

Fornvännen 1962(57), s. 176-177

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1962_176

Ingår i: samla.raa.se

RØRBY-FYNDETS DATERING

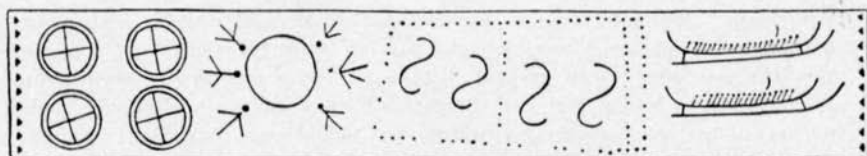

Fig. 1. Detalj av bronsbeslaget till Wismarhornet. Efter Almgren. — Detail of the bronze horn from Wismar.

I min granskning i Fornvännen 1959, s. 297 ff. av dr Thorkel Mathiasens artikel om krumsvärdet från Rørby på Själland instämmer jag i huvudsak i hans slutsatser. Men när han vill anvisa den å svärds klingan inpusade skeppsbilden "en ret sen Plads i Skemaet og snarest henimod Slutningen af Ældre Bronzealder", har jag känt mig manad att inlägga min reservation. I sin egenskap av den mest realiska av hittills kända skeppsbilder från bronsåldern har det snarare sin plats i början av de nordiska skeppsbilderna.

Något stöd för den danske forskarens datering av Rørby-skeppet står knappast heller att finna i det till hans uppsats fogade schemat över bronsålderns skeppstyper. Men en väsentlig förändring inträder, om vi taga hänsyn till den bättre figur av Wismarhornets skeppsbilder, som ingår i Beltz' *Altertümer* och som delvis återgives av Almgren i *Hällristningar och kultbruk*, fig. 56. Här återfinna vi med stor tydlighet det särdrag, som dr Mathiasen med rätta anser känneteckna Rørby-skeppet: de framåt starkt lutande bemanningsstrecken med markerade huvuden. Då Wismarhornet genom sin ornamentik blivit daterat till början av period III, får den diskuterade skeppsbildens hänförelse till slutet av äldre bronsåldern ett avsevärt stöd.

Mot denna datering av Rørby-skeppet strider dock dr Mathiasens placering av själva svärdet i period I. Denna svårighet synes emellertid nu vara undanröjd. I sin stora och innehållsrika uppsats om den tidiga nordiska bronsålderns kulturförbindelser och kronologi kommer Ebbe Lombard till slutsatsen, att de nordiska krumsvärderna tillhöra en framskriden del av period II och att denna datering också gäller skeppsbilden från Rørby (*Acta archaeologica* XXX, 1959, s. 122).¹

I dateringen av Rørby-svärdets skeppstyp torde dr Mathiasens uttalande således få tillerkännas full riktighet. Men någon rubbning av mitt framställda förslag till typindelning för bronsålderns skeppsbilder (Ymer 1916, s. 292, fig. 15; *Fornvännen* 1922, s. 85, fig. 7) innebär ej detta. En annan sak är, att ett dylikt schema alltid har sina svagheter. Det erbjuder svårighet att där infoga de många skiftande typerna, ofta präglade av sina mästars individuella läggning. Men såsom av mig framhållits, är schemat i fråga grundat

¹ På denna omdatering av Rørby-fyndet har docent Pär Olsén fäst min uppmärksamhet.

på en rad daterade fynd, och gör vidare endast anspråk på att visa "den ordningsföljd vari skeppstyperna utvecklat sig ur varandra för att sedan jämsides fortleva". Detta betonande av skeppstypologiens begränsade värde i kronologiskt avseende har dock på vissa håll ej observerats, vilket föranlett beklagliga misstolkningar.

Gunnar Ekholm

JÄRNÅLDER I NORR OCH SÖDER

För den, som arbetar med svensk arkeologi, känns bristen på materialpublikationer stundom rätt prövande. Det kan ju, för den delen, vara nyttigt att nödgas gå till källan och studera originalmaterialet då och då, men att behöva arbeta sig igenom museernas magasin och utställningar så snart man behöver den minsta lilla upplysning måste onekligen betraktas som alltför tidsödande för att anses fullt rationellt. Och likväl delar väl arkeologerna detta dilemma med många andra forskare, även om enskildheterna kan vara annorlunda. Materialet växer i snabbare takt än man hinner vetenskapligt utnyttja det, ja, man får rent av finna sig i att viktiga, nya fynd för årtal framåt stoppas in i museernas gömmor utan att komma forskningen till godo.

Så mycket tacksammare är man därför inför alla försök, som göras att fylla luckorna, och det är just två arbeten av detta slag, som jag här ville fästa uppmärksamheten vid: Inga Serning, Övre Norrlands järnålder, Umeå 1960, 184 sidor, 52 pl. 31 fig.; Märta Strömberg, Untersuchungen zur jüngeren Eisenzeit in Schonen I—II, Lund 1961, Del I 229 sidor, 30 textfig., del II 91 sidor, 77 pl.

Båda dessa arbeten är utplagda på ungefär samma sätt. De presentera i deskriptiv och katalogmässig form det förhandenvarande materialet utan att gå in på några mera djupsyftande problemlösningar. Det vilar egentligen över båda arbetena en problemfri och klarnad dager, som på sitt särskilda sätt verkar befriande, men som ändå fyller en gammal tvivlare med häpnad.

Hela det väldiga och komplicerade frågekomplex, som hänger samman med Norrlands respektive Sydsveriges järnålder kan dock inte vara så obetydligt, att det endast med lättaste hand behöver beröras och som en den allra snabbaste vindpust kan få dra förbi i de båda författarnas framställningar. Men låt gå för detta; och vad kan man egentligen göra, när nu samtidigt hela materialet måste presenteras. Tyngdpunkten måste då helt naturligt läggas på materialpublikationen, och det rent deskriptiva måste bli huvudsaken.

Både Serning och Strömberg har lagt ner mycket arbete på fyndkatalog och klassificering av föremålen, och Strömberg har dessutom ägnat en avsevärd del av framställningen åt en beskrivning av själva fornlämningarna. Vad man emellertid framför allt saknar hos dem båda, är relationen mellan det presenterade materialet, och det, som tills vidare endast är känt genom fältinventering. Man frågar sig med andra ord, om exempelvis det skånska material, som Strömberg redovisar, är representativt för denna landsända, och om man